

УДК 72.055:336-57-057.36(045)

Паламарчук Б. В.,

*студент 4 курсу кафедри архітектури,
Навчально-наукового інституту Аеропортів,
e-mail: pal.dana1810@gmail.com*

Авдєєва М. С.,

*к. арх., доцент кафедри основ архітектури та дизайну,
Навчально-наукового інституту Аеропортів,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
e-mail: avdgreengoff@gmail.com, ORCID.ORG/0000-0002-3622-9355*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ ДЛЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Анотація: у статті розглянуто проектування реабілітаційних центрів, де б люди, які перебували в зоні АТО і мають психічні відхилення та проблеми з опорно-руховою системою, могли б отримати професійну допомогу спеціалістів, а також вільно пересуватися завдяки функціональним зв'язкам, забезпечити комфорт їх тимчасового перебування в центрі.

Ключові слова: реабілітація, військовослужбовці, бойові дії, соціальна адаптація, центр, пацієнти.

Постановка проблеми. Під час антитерористичної операції, ведення бойових дій на сході України, анексії Криму багато українських військовослужбовців отримують численні поранення різного ступеня важкості. За інформацією, наведеною Генеральним штабом Збройних сил України, на даний момент, під час військових дій, було поранено майже 9000 військовослужбовців [2].

Військовослужбовці після повного курсу лікування повинні проходити також курс реабілітації для відновлення їх повноцінної життєдіяльності і надання можливості повернення до цивільного життя. Це стосується, як психологічної, так і фізичної реабілітації. В Україні на сьогоднішній день не так багато сучасних реабілітаційних центрів, саме для військовослужбовців, створюються лише відділення на базі міських лікарень, що не дає пацієнту повного оздоровлення після травм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження, проведені науковцями, які стосуються теми реабілітаційних центрів, поділили на такі проблеми: розробка моделі функціонально-просторової організації центру реабілітації; принципи формування архітектурного середовища центру реабілітації; принципи поєднання архітектури та природного середовища для покращення стану

реабілітантів [3, 4, 5]. Серед робіт варто виділити: Мироненко В.П., Родик Я.С., Корнилова Л.В [1, 2].

Мета дослідження. Проаналізувати та виявити особливості формування реабілітаційних центрів для військовослужбовців в Україні та за кордоном, запропонувати вирішення архітектурного простору, яке б позитивно впливало на реабілітацію учасників бойових дій. Ідея створення таких центрів полягає у тому, щоб повертати бійців до нормального життя, шляхом відкриття декількох базових центрів в Україні, що дозволить впроваджувати новітні технології.

Основна частина. Реабілітаційний центр – це організація, що займається фізичним, психологічним, соціальним і морально-духовним відновленням людей (реабілітантів), які перенесли інвалідизуючі хвороби нервової системи, опорно-рухового апарату, органів чуття, а також мають психічні та поведінкові розлади. У більшості людей, які перебували в зоні антитерористичної операції, а саме які воювали, виникає посттравматичний синдром, який є бомбою уповільненої дії, він може проявитися через півроку, а може й через десять років. Він може вдарити по всій нації, тому, що здебільшого воюють чоловіки від 18 до 45 років. У країні може наростати хвиля криміналу. У виснаженому війною суспільстві не всі зможуть реалізувати себе в мирних заняттях [3].

Аналіз зарубіжної і вітчизняної нормативної літератури показав, що окремі норми з проектування містобудівних та архітектурних об'єктів, що враховують вимоги інвалідів, уперше з'явилися у 60-х роках ХХ століття у Північній Америці і країнах Західної Європи, а в кінці 80-х - початку 90-х рр. – у країнах Східної Європи, в т.ч. у колишнього СРСР і в Україні. В світі, в цілому, і в Україні, окремо, будується велика кількість реабілітаційних центрів різних профілів. Зонування може відбуватися за соціальними верствами населення (військовослужбовці, інваліди, наркомани, жертви злочинів, діти сироти та ін.) При цьому загальні функціональні зв'язки, об'ємно-просторова композиція та структура об'єктів залишається сталою.

На жаль, в Україні часто нехтують правилами при створенні центрів реабілітації. Найголовнішою проблемою є обмежений склад приміщень (необхідні приміщення відсутні; в одному приміщенні здійснюється декілька функціональних процесів, що вимагають ізоляції), а також недостатня площа і незручна конфігурація приміщень, які не були передбачені для користування людей з порушеною опорно-руховою системою. Одним із принципів організації функціонального простору є групування зон, таких як: житлова зона, яка групується в житловий блок; зона реабілітації, яка в свою чергу поділяється на два блоки – блок медичної реабілітації та блок психологічної реабілітації. Найчастіше до блоку психологічної реабілітації можна віднести відкритий простір, тобто атріуми або вихід на озеленену покрівлю, це позитивно впливає

на самих реабілітантів. Адже комплексна гармонізація архітектурного і природного середовища і є запорукою успіху.

Одним із принципів формування архітектурного середовища реабілітаційного центру – є забезпечення максимально комфортного пересування по території та в серединні будівлі [2]. Це означає передбачити оптимальне рішення доступності доріжок між корпусами будівель, всередині між блоками, які використовуються найчастіше, запропонувати найкоротші шляхи пересування, також максимально позбавитись від перешкод: передбачити на стадії проекту дверні прорізи без порогів; на території зробити максимально рівне покриття для людей які пересуваються на інвалідних кріслах; передбачити заїзд на перший поверх; запроектувати пандуси відповідно до кількості і висоти сходів; найбільш затребувані зони розмістити на першому поверсі; будівлю оснащити ліфтами відповідно до норм для маломобільних груп населення. Важливо правильно забезпечувати житловий простір воїнів з проблемами опорно-рухової системи. Меблі в кімнаті повинні розташовуватись максимально компактно, та з особливим дизайнерським рішенням, адже такі меблі не повинні мати гострих кутів. Внутрішні та зовнішні блоки меблів повинні облаштовуватись спеціальними опорними поручнями, особливо в санвузлах [1].

Можна узагальнити, що потреби людей, які проходять реабілітацію, слід передбачити наступні заходи: збільшення габаритів коридорів, проходів між меблями, збільшення ширини дверного прорізу; застосування розсувних дверей; забезпеченням двохсторонне розташованих поручнів на певній висоті.

Для психологічної реабілітації важливо забезпечити колористичне рішення інтер'єру, яке б візуально створювало комфорт.

Узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду проектування подібних об'єктів показало, що в Україні більшість реабілітаційних центрів функціонують на основі звичайних лікарень. Наприклад, реабілітаційний центр для воїнів антитерористичної операції на базі Луцького Госпіталю інвалідів війни, що представлений на рисунку 1 [4].

В центральній частині споруди розміщений внутрішній дворик-патіо з прозорим дахом, що виконує функцію зони відпочинку з кафетерієм, зимовим садом та сухими фонтанами. Це і є яскравим прикладом поєднання архітектури та природи. Просторий світлий хол, що переходить у внутрішній двір, коридори з скляними стінами, що розкриваються на зимовий сад створюють необхідну психологічну атмосферу спокою, відпочинку, що дуже важливо для психологічної реабілітації військовослужбовців. У комплексі передбачено декілька блоків, які між собою функціонально пов'язані. Одночасно центр може обслуговувати до 40 пацієнтів.

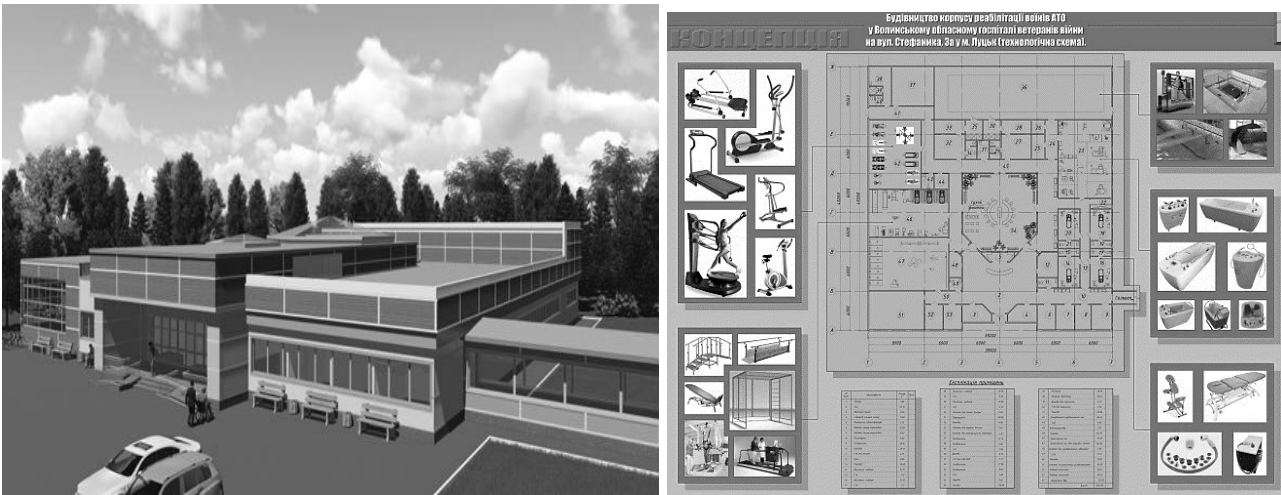

Рис.1. Проект реабілітаційного центру.

Схожий реабілітаційний центр, з такими ж скляними стінами та коридорами, збудований в лісі за межами міста Арнем у Нідерландах. Будівля поступово піднімається до вершини і стоїть над навколишнім рельєфом. Незважаючи на розміри, коричнево-золотий анодований алюмінієвий фасад, будинок площею 14 000 м², зливається із природним середовищем. Неглибокі дерев'яні сходи з'єднуються з усіма поверхами будівлі, а атриум та світлові ліхтарі з'єднують простір і дозволяють проникати природному світлу. Повне засклення вздовж центрального простору, що з'єднує різні внутрішні елементи будівлі, забезпечує майже безперервний зв'язок між внутрішнім і зовнішнім простором (рис. 2). Будівництво між деревами запрошує ліс всередину будівлі. Навколишня природа має сильну візуальну та відчутну присутність у центрі реабілітації, що позитивно впливає на стан людей. Концепція догляду ґрунтується на думці, що позитивне та стимулююче середовище підвищує добробут пацієнтів та сприятливо впливає на процес їх реабілітації.

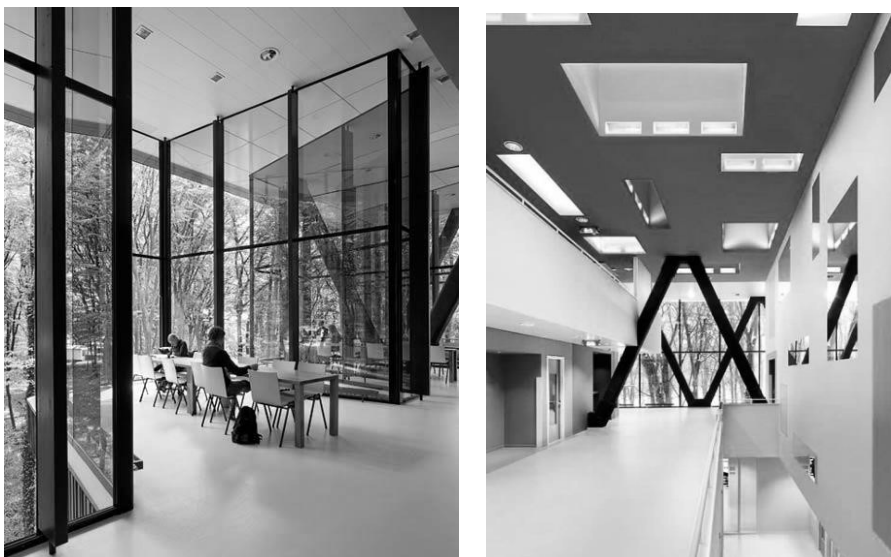

Рис. 2. Центр «Groot Klimmendaal»

Центр «Groot Klimmendaal» – це об'єднання складності та простоти з увагою до фізичних, практичних та соціальних деталей. Прозорість, безперервність, шарування, різноманітність, гра світла і тіні, а також досвід природи – це всі інгредієнти цього стимулюючого середовища.

Висновки. Розглянувши досвід проектування можна зробити висновки, що при створенні багатофункціонального, окремо діючого центру, що надавав би послуги реабілітації (фізичної та психологічної) та санаторного лікування, необхідно врахувати всі норми проектування та потреби людей.

Особливостями формування реабілітаційних центрів для військовослужбовців є створення архітектурно-планувальними засобами окремо діючого центру в якому виділяють три етапи реабілітації: госпітальний, санаторний і поліклінічний [5]:

1. На *госпітальному етапі* реабілітація здійснюється не автономно, а в тісному зв'язку з лікувальним процесом, доповнюючи і підвищуючи його результативність. Саме тому розробка методів медичної реабілітації здійснюється з урахуванням лікування поранених і хворих, а проведення реабілітаційних заходів є складовою частиною всього лікувально-відновлюваного процесу.

2. На *санаторному етапі* здійснюється реабілітація осіб, які після купування хворого направляються в санаторній на будь-якому із проміжків стаціонарного лікування, і заключну, яка проводиться після завершення госпітального лікування.

3. На *амбулаторно-поліклінічному етапі* проводиться диспансерне спостереження, виконуються заходи із підтримки працездатності, попередження вторинних і пізніх ускладнень, здійснюється поступове включення потерпілих у професійну діяльність. Даний етап, як правило, завершує реабілітацію.

Література

1. Мироненко В.П. Эрго-дизайнерские приемы формирования предметно – пространственной среды, отвечающей требованиям инвалидов // В.П. Мироненко, Я.С. Родик / Вісник харківської державної академії дизайну та мистецтва: Зб. ст. – Харків: ХДАДМ, 2004. – №2. – С.82-87.

2. Родик Я.С. Эргономические особенности формирования архитектурной среды для людей с ограниченными физическими возможностями // Перспективні напрямки проектування житлових та громадських будівель. Зб. ст. Спец-випуск – Фізкультурно-спортивні споруди, адаптовані для потреб інвалідів. – Київ, 2005. – С.13-18.

3. Війна – це тільки початок, або як допомогти тим, хто нас захищав

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://racurs.ua/ua/809-viyna-ce-tilky-rochatok-abo-yak-dopomogty-tym-hto-nas-boronyv>

4. Реабілітаційні центри [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archstudio.lutsk.ua/about/info/rehabilitation/>

5. Rehabilitation Centre Groot Klimmendaal / Koen van Velsen [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.archdaily.com/126290/rehabilitation-centre-groot-klimmendaal-koen-van-velsen>

Аннотация

Паламарчук Б.В., студентка 4 курса кафедры архитектуры Учебно-научного института Аэропортов; Авдеева Н.Ю., кандидат архитектуры, доцент кафедры архитектуры Национального авиационного университета.

Особенности формирования реабилитационных центров для военнослужащих.

В статье рассмотрены проектирования реабилитационных центров, где бы люди, которые находились в зоне АТО и имеют психические отклонения и проблемы с опорно-двигательной системой могли бы получить профессиональную помощь специалистов, а также свободно передвигаться благодаря продуманным функциональным связям, обеспечить комфорт их временного пребывания в центре.

Ключевые слова: реабилитация, военнослужащие, боевые действия, социальная адаптация, центр, пациенты.

Annotation

Palamarchuk B., a fourth year student of the Department of Architecture of National Aviation University. Avdieieva N. Ph.d. in Architecture, Associate Professor, Department of Architecture, National Aviation University.

Features of formation of rehabilitation centers for servicemen.

The article deals with the design of rehabilitation centers, where people who are in the ATO zone and have mental deviations and problems with the locomotor system could get professional help from specialists, as well as move freely through thoughtful functional relationships, ensure the comfort of their temporary stay in the center.

Key words: rehabilitation, servicemen, fighting, social adaptation, center, patients.